

Sygnatura akt I C 176/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Konin, dnia 12-05-2014 r.

Sąd Okręgowy w Koninie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Angelika Lewandowska

Protokolant: st sekr sąd Małgorzata Urban

po rozpoznaniu w dniu 30-04-2014 r. w Koninie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. B., małoletniego A. B. reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego M. B.

przeciwko Towarzystwo (...) w W....

o zapłatę

1.

Zasądza od pozwanego na rzecz powódki M. B. kwotę 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 31.05.2012 roku do dnia zapłaty.

2.

Zasądza od pozwanego na rzecz powoda A. B. kwotę 47 500 (czterdzieści siedem tysięcy pięćset) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 31.05.2012 roku do dnia zapłaty.

3.

Zasądza od pozwanego na rzecz powoda A. B. kwotę 6500 (sześć tysięcy pięćset) złotych tytułem skapitalizowanej renty z ustawowymi odsetkami od dnia 09.05.2013 roku do dnia zapłaty.

4.

Zasądza od pozwanego na rzecz powoda A. B. tytułem renty kwotę 250 (dwieście pięćdziesiąt) złotych miesięcznie płatną do 10-go każdego miesiąca począwszy od 01.06.2014 roku z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia w płatności.

5.

Oddala powództwa w pozostałym zakresie.

6.

Znosi koszty zastępstwa procesowego między stronami.

7.

Nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Koninie) kwotę (...) (pięć tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt siedem) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

8.

Odstępuje od obciążania powódki nieuiszczonymi kosztami procesu.

SSO Angelika Lewandowska

Sygn. akt I C 176/13

UZASADNIENIE

Powodowie M. B. oraz małoletni A. B. reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego matkę M. B. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) w W. :

- kwoty 100.000 zł na rzecz M. B. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wskutek śmierci męża wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 70.000 zł od dnia 31.05.2012 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 30.000 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty;
- kwoty 50.000 zł na rzecz M. B. tytułem odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci męża wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31.05.2012 r. do dnia zapłaty;
- kwoty 100.000 zł na rzecz A. B. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na skutek śmierci ojca wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 72.500 zł od dnia 31.05.2012 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 27.500 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty;
- kwoty 30.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci ojca wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 31.05.2012 r. do dnia zapłaty;
- comiesięcznej renty na rzecz powoda A. B. w wysokości 500 zł miesięcznie płatnej do 10-go każdego miesiąca począwszy od lutego 2013 r. wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat renty;
- kwoty 5000 zł na rzecz powoda A. B. tytułem skapitalizowanej renty za okres od kwietnia 2012 r. do stycznia 2013 r. wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty;
- zasądzenie na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie po 7.200 zł oraz zwrot opłat skarbowych od udzielonych pełnomocnictw w kwocie po 17,00 zł na rzecz każdego z powodów.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że w dniu 24.03.2012 r. kierująca samochodem osobowym marki B. o nr rej. (...) Ż. K. (1) na łuku drogi utraciła panowanie nad prowadzonym pojazdem, uderzyła w przydrożną barierkę, co doprowadziło do dachowania pojazdu i wskutek powyższego zdarzenia, obrażeń ciała skutkujących śmiercią doznał P. B. – mąż i ojciec powodów. Pojazd marki B. był w dacie zdarzenia ubezpieczony z tytułu OC w towarzystwie pozwanego.

Zaznaczono, że pozwany uznał swoją odpowiedzialność za skutki zdarzenia i wypłacił powódce M. B. kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 12.500 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz małoletniego powoda. Wypłacone kwoty uwzględniały 50 % przyczynienie się zmarłego do powstałej szkody. Wskazano, że w chwili wypadku P. B. miał 23 lata, powódka 20 lat, a małoletni powód pół roku. P. B. 9 miesięcy wcześniej zawarł związek małżeński z powódką, przy czym związek małżeński poprzedzony był 4-letnią znajomością. Podkreślono, że zmarły był kochającym mężem i ojcem, a powódka do chwili obecnej nie może pogodzić się z utratą bliskiej osoby. Powodowie wskazali także, że P. B. był jedynym żywicielem rodziny. Ukończył on zasadniczą szkołę zawodową w zawodzie rolnika i źródłem utrzymania rodziny były przede wszystkim dochody z gospodarstwa rolnego oraz prac dorywczych. Żądanie renty na

rzecz małoletniego powoda argumentowano okolicznością, iż ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny na rzecz syna. Podano, że obecnie potrzeby małoletniego powoda obejmują w szczególności koszty wyżywienia, ubrań, pieluch oraz innych przedmiotów niezbędnych dla małego dziecka, ale jak podano struktura tych wydatków będzie się zmieniać w czasie. Mając na uwadze możliwości zarobkowe ojca powodowie wskazali, że renta w kwocie 500 zł odzwierciedla stopień partycypacji ojca w utrzymaniu dziecka. Żądanie odsetek od dnia 31.05.2012 r. powodowie uzasadniali zgłoszeniem szkody pozwanemu w dniu 30.04.2012 r. i upływem 30 dni od tej daty (k.2-9).

W odpowiedzi na pozew Towarzystwo (...) w W. wniosło o oddalenie powództwa, zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Pozwany przyznał, że okoliczności zdarzenia z dnia 24.03.2012 r. oraz zasada odpowiedzialności cywilnej pozwanego za skutki w/w wypadku komunikacyjnego są między stronami niesporne. Pozwany przyznał także, że w toku postępowania likwidacyjnego wypłacił na rzecz powodów kwot po 15.000 zł i 12.500 złotych. Natomiast żądanie dodatkowych kwot dochodzonych z tytułu zadośćuczynienia, odszkodowania i renty jest zdaniem pozwanego wygórowane i niewykazane co do wysokości. Pozwany wskazał, że powodowie powołali się ogólnie na dochody uzyskiwane przez P. B. z tytułu prowadzenia działalności rolniczej oraz bliżej nieokreślonych prac dorywczych, stąd nie zostało wykazane pogorszenie ich sytuacji materialnej. W zakresie dalszych kwot zadośćuczynienia pozwany wskazał, że nie przedłożono żadnej dokumentacji medycznej świadczącej o pogorszeniu się stanu zdrowia psychicznego powódki. Odnośnie żądania renty pozwany podał, że nie zostały wykazane potrzeby małoletniego w zakresie jego utrzymania, jak również dochody i wydatki na każdego członka rodziny miesięcznie, a zatem wykluczone jest ustalenie wysokości ewentualnej renty. Pozwany zaznaczył jednocześnie, że ewentualne odsetki należą się od dnia wyrokowania. Sprzeciwił się żądaniu zwrotu kosztów na rzecz każdego z powodów oddzielnie i w wysokości przekraczającej stawki minimalne (k.68-73). Ostatecznie strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 25 marca 2012 r. Ż. K. (1) kierowała samochodem osobowym marki B. o nr rej. (...) w drodze do W., na spotkanie do domu powódki i jej męża P. B.. Miejsce pasażera na przednim siedzeniu zajmował chłopak Ż. K. (1), M. M. (1). Z tyłu siedział mąż powódki. Będąc na odcinku drogi w miejscowości W. Ż. K. (2) prowadziła pojazd z nadmierną prędkością i w pewnym momencie utraciła nad nim panowanie, wpadła w poślizg, uderzyła w przydrożną barierkę, doprowadzając do dachowania auta. Ż. K. (1) oraz M. M. (1) posiadali zapięte pasy bezpieczeństwa. Mąż powódki, wobec braku posiadania zapiętych pasów bezpieczeństwa wypadł z auta i na skutek odniesionych obrażeń poniósł śmierć. Pojazd marki B. objęty był ochroną ubezpieczeniową w pozwanym Towarzystwie (...).

Toczyło się przed S. R. w. K. w sprawie o sygn. akt II K(...) postępowanie karne, w którym Ż. K. (1) została uznana za winną popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 kk polegającego na tym, że w dniu 25 marca 2012 r. w m. W., gmina W. kierując samochodem osobowym marki B. (...) nr rej. (...) umyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że przekroczyła prędkość dopuszczalną na odcinku drogi, którym się poruszała oraz nie dostosowała tej prędkości do warunków drogowych oraz stanu technicznego pojazdu, w wyniku czego straciła panowanie nad pojazdem, zjechała do prawej krawędzi jezdni uderzając w krawężnik, a następnie zjechała na przeciwległy pas ruchu uderzając w barierkę ochronną, w wyniku czego pasażer P. B. doznał obrażeń ciała w postaci wieloodłamowego złamania kości podstawy czaszki, stłuczenia mózgu, krwawienia podtwardówkowego, krwawienia podpajęczynówkowego, stłuczenia płuca lewego, skutkujących jego zgonem.

W chwili śmierci P. B. miał 23 lata. W dniu 18.06.2011 r. zawarł związek małżeński z 20-letnią M. B.. W trakcie trwania małżeństwa w dniu (...) urodził się ich syn A. B., który w chwili śmierci ojca miał ukończone 7 miesięcy. Małżeństwo poprzedzała ponad 3-letnia znajomość. Strony od początku znajomości tworzyły udaną parę, łączyło ich uczucie miłości i pragnienie wspólnego życia. Po urodzeniu syna, mąż powódki aktywnie uczestniczył w życiu dziecka, pomagając żonie w codziennych czynnościach opieki nad dzieckiem. Małżonkowie w planach mieli również staranie się o kolejne dziecko. Po zawarciu związku małżeńskiego mieszkali u rodziców męża W. i J. małżeństwa

B.. Zmarły mąż ukończył w 2008 r. zasadniczą szkołę zawodową, został rolnikiem i swoją zawodową przyszłość wiązał z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, którym zajmowali się jego rodzice. Posiadali oni gospodarstwo o powierzchni 6.240 ha położone w obrębie miejscowości W., gm. W., na którym było uprawiane zboże oraz kukurydza. Na gospodarstwie prowadzona była hodowla oraz sprzedaż trzody chlewnej. Na dzień wypadku posiadali 17 sztuk bydła oraz 19 świń. W trakcie trwania małżeństwa powódki z mężem, udało się sprzedać 5 sztuk bydła za kwotę od 4000-5000 złotych za jedną sztukę. Pieniądze pochodzące ze sprzedaży przeznaczone były na bieżące potrzeby, w tym m.in. remont domu. Dochody z tego tytułu stanowiły głównie źródło utrzymania całej rodziny, gdyż uprawy pszenicy i kukurydzy były przeznaczone przede wszystkim na karmę dla zwierząt. P. B. pragnął rozbudować i rozszerzyć działalność rolniczą, podnieść jej standard i skupić się na prowadzeniu sprzedaży bydła. W tym celu inwestował środki w zakup zwierząt, które w przyszłości miałyby być odsprzedawane. Ponadto przed wypadkiem mąż powódki pracował niekiedy dorywczo – pomagał na magazynie w hurtowni, był tam od 2-4 razy w tygodniu. Udało mu się w ten sposób zarobić ok. 500-600 zł miesięcznie.

Dwa miesiące przed wypadkiem ojciec zmarłego W. B. przeniósł na syna oraz powódkę prawo własności powyższej zabudowanej nieruchomości rolnej położonej w obrębie W., gm. W., ozn.nr.geod(...) o powierzchni 6.2400 ha w zamian za dożywocie na rzecz rodziców męża powódki. Przyjmujący nieruchomość P. i M. małżonkowie B. oświadczyli, że nabytą nieruchomość mają zamiar użytkować rolniczo. Wartość nieruchomości określono na kwotę 181.000 zł, w tym wartość budynku mieszkalnego na kwotę 95.000 zł, wartość garażu na kwotę 8.000 zł, wartość budynku gospodarczego (stodoły) na 8.000 złotych, wartość budynku gospodarczego (obory) na kwotę 10.000 zł oraz wartość gruntu na kwotę 60.000 zł. Wraz z przejściem gospodarstwa P. B. został zobowiązany do uiszczania za siebie oraz powódkę składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 143 zł miesięcznie. Byli oni również zobowiązani do regulowania podatku za gospodarstwo rolne, z którego dochód roczny w 2011 r. wyniósł 25.938,99 złotych.

Dochody z pracy w gospodarstwie rolnym oraz z pracy dorywczej męża były jedynymi jakie dysponowała rodzina, albowiem powódka była osobą bezrobotną, zajmującą się wychowaniem małoletniego syna.

Po śmierci męża powódka jeszcze przez dwa miesiące mieszkała u teściów, a później przeprowadziła się z małoletnim powodem do swoich rodziców A. C. oraz R. C.. Powodem tego było pogorszenie się relacji między rodzicami męża a powódką. Powódka zrezygnowała z dalszego prowadzenia gospodarstwa rolnego, gdyż nie stać jej było na zakup upraw ani na uiszczanie wymaganych składek. Zdecydowała się wydzierżawić nieruchomość bratu zmarłego męża. Została zawarta pomiędzy nimi w dniu 16.04.2013 r. umowa dzierżawy na okres 10 lat, w zamian za którą powódka otrzymuje równowartość 2,5 tony pszenicy tj. ok. 1500 zł w skali roku. Powódka nadal pobiera jednakże dotacje ze środków unijnych, ostatnio w kwocie 6.000 złotych. W 2013 r. dochód z gospodarstwa rolnego wyniósł z 25.264,95 złotych. Przedmiotowa nieruchomość jest przedmiotem sporu pomiędzy powódką a rodzicami zmarłego i aktualnie toczy się sprawa przeciwko powodom o rozwiązanie umowy dożywocia z powództwa rodziców zmarłego męża. Powódka pragnie utrzymać nieruchomość, a zwrócić dom z obejściem i pozwolić synowi, gdy osiągnie pełnoletniość zdecydować o dalszym losie pozostałej nieruchomości.

M. B. w okresie od 1.09.2012 r. do 28.02.2013 r. oraz 1.03.2013 r. do 31.03.2013 r. była zatrudniona w charakterze opiekunki dzieci dowożonych do szkół i uzyskiwała z tego tytułu wynagrodzenie w kwocie 1500-1600 zł brutto. Była to praca z urzędu pracy i po skończeniu umowy, na jej miejsce została przyjęta inna osoba. Powódka stara się szukać w pracy, jednakże z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad małoletnim dzieckiem ubiega się o zatrudnienie w najbliższej okolicy. Jest ona zarejestrowana jako poszukująca pracy, gdyż z uwagi na przysługującą jej własność nieruchomości nie może zarejestrować się jako bezrobotna. Ze świadczeń z KRUS-u za wyjątkiem zasiłku pogrzebowego przyznanego powódce w kwocie 4000 zł, powodowie nie otrzymali innych świadczeń pieniężnych. Odmówiono im także przyznania renty, z powodu braku wymaganego okresu uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne. Powódka pozostaje razem z małoletnim powodem na utrzymaniu swoich rodziców. Jej ojciec pracuje w Hucie (...) z wynagrodzeniem wynoszącym 2.400-2.600 złotych miesięcznie i jego wynagrodzenie stanowi całość dochodów rodziny powódki. Jej matka jest osobą niepracującą, zajmującą się prowadzeniem domu, a pozostali dwaj bracia jeszcze się uczą.

Małoletni powód jest dzieckiem generalnie zdrowym, nie choruje przewlekłe, jedynie w ostatnim okresie syn powódki chorował na zapalenie oskrzeli, które wymagało leczenia za pomocą zastrzyków za kwotę ok. 500 zł. Z uwagi na wiek wymaga codziennego podawania mleka, używa pampersów. Powódka kupuje mu również ubrania, a zabawki otrzymuje od starszego kuzynostwa.

W związku ze śmiercią męża powódka nie korzystała z pomocy psychologa czy psychiatry. Nie przyjmowała również leków uspokajających. Swoje wysiłki skoncentrowała na opiece nad dzieckiem. Wystąpiła u niej typowa reakcja żałoby i nadal ujawniają się odczucia w postaci utrzymującego się żalu, poczucia straty oraz niedowierzenia w brak męża. Na chwilę obecną nie można jej jeszcze uznać za pogodzoną ze śmiercią męża. Utrata męża wpłynęła na jej życie towarzyskie. Unika ona spotkań z koleżankami, nie uczestniczy w przyjęciach. Aktualnie nie jest związana i nie spotyka się z innym mężczyzną.

Z czasem reakcja na śmierć męża będzie ulegała stopniowemu wygaszeniu, gdyż proces adaptacji powódki do nowych warunków życia przebiega prawidłowo, a powódka priorytetowo traktuje pełnienie roli macierzyńskiej. Wsparcie otrzymuje od członków najbliższej rodziny oraz przyjaciółki. Jej plany życiowe koncentrują się na wypełnieniu roli matki, konieczności polepszenia swojej sytuacji materialnej poprzez poszukiwanie pracy. Obecnie nie występują u niej objawy mogące świadczyć o zakłóceniu czynności psychicznych i jakkolwiek nie można określić długości trwania procesu żałoby tym niemniej rokowania co do jej przebiecia u powódki są pomyślne.

Pismem z dnia 26.04.2012 r. (które wypłynęło do pozwanego w dniu 30.04.2012 r.) reprezentujący powodów pełnomocnik zgłosił pozwanemu szkodę w związku z wypadkiem i śmiercią w nim P. B.. Wniósł o zapłatę kwoty 85.000 złotych na rzecz M. B. tytułem zadośćuczynienia po śmierci męża, kwotę 75.000 zł na jej rzecz tytułem stosownego odszkodowania po śmierci męża, a także kwotę 2.436,88 zł tytułem zwrotu pochówku poszkodowanego. Na rzecz małoletniego powoda wniesiono o zapłatę kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 75.000 złotych tytułem odszkodowania po śmierci ojca. W piśmie z dnia 29.05.2012 r. pozwany przyznał dla powódki zaliczkę na poczet zgłoszonych roszczeń w zakresie zadośćuczynienia po śmierci męża i kosztów pogrzebu w wysokości 10.000 zł oraz dla małoletniego powoda zaliczkę na poczet zgłoszonych roszczeń w zakresie zadośćuczynienia po śmierci ojca w wysokości 6.000 zł. W piśmie z dnia 6.07.2012 r. pozwany wypłacił powódce kwotę 5.000 zł, a małoletniemu powodowi kwotę 6.500 zł jako dopłatę zadośćuczynienia za śmierć męża i ojca. Powodowie próbowali dochodzić w toku postępowania likwidacyjnego wyższych kwot z powyższych tytułów, ale ostatecznie pismem z dnia 27.08.2012 r. pozwany w ramach przyjętej odpowiedzialności, wypłacił zadośćuczynienie w wysokości 15.000 zł dla M. B. oraz 12.500 zł dla A. B.. Odmówiono wypłaty roszczenia z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej po śmierci P. B., uznając, że nie zostało ono wykazane.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie następujących dowodów :

- zeznań powódki M. B. (nagranie 00:04:25 – 00:24:24 k.84-86, 00:02:59 – 00:17:41 – k.134, k.167), zeznań świadków : A. C. (00:25:57 – 00:44:31 – k.85), R. C. (00:44:31 – 01:00:04 – k.85v), A. W. (00:03:44 – 00:27:20 – k.99v-100), M. M. (1) (00:27:20 – 00:33:31 – k.100) oraz dokumentów w postaci : świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej (k.14-15), aktu notarialnego rep. A nr (...) (k.16-23), decyzji o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników (k.24), zaświadczenia z U. G. w W. (k.25, 144) odpisów aktów USC (k.26-27), karty statystycznej (k.28-29), dokumentacji z postępowania likwidacyjnego (k.30-40), fotografii (k.41-42), umowy o pracę (k.54-55), pisma z K. R. U. S. P. Terenowa w K. (k.95,166), opinii psychiatryczno – psychologicznej biegłych D. J. oraz M. K. (k.108-110), pisma z A. R. i. M. R. w (k.145, 159), umowy dzierżawy (k.146), a także akt II K (...) S. R. w. K. i akt szkody pozwanego(...)

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powódki M. B., gdyż były one zgodne z zeznaniami świadków oraz opinią psychiatryczno - psychologiczną. Ponadto miały one odzwierciedlenie w przedłożonych przez nią dokumentach.

Przekonujące były również zeznania świadków A. C., R. C., A. W. oraz M. M. (1). Treść zeznań w/w świadków była szczerą, logiczną, a podawane przez nich okoliczności wzajemnie się uzupełniały i korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie.

Jako przydatną Sąd uznał opinię sędowo – psychiatryczną biegłych D. J. oraz M. K.. Opinia jest jasna i czytelna w swoich wnioskach i w pełni odpowiada na pytania stawiane przed biegłymi. Żadna ze stron nie podniosła zarzutów pod adresem wniosków opinii i nie domagała się przesłuchania biegłych na rozprawie.

Wartość dowodowa dokumentów zgromadzonych w sprawie nie budziła wątpliwości Sądu co do ich autentyczności, nie była również kwestionowana przez strony.

Sąd zważył, co następuje :

Roszczenia powodów odnośnie żądania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz z tytułu pogorszenia się ich sytuacji życiowej na skutek śmierci męża i ojca znajdują oparcie w przepisach art. 446 § 3 kc oraz w art. 446 § 4 kc. Zgodnie z art. 446 § 4 kc, jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (szkodę niemajątkową). Z kolei w myśl art. 446 § 3 kc Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej.

W przypadku małoletniego powoda dodatkowym żądaniem było zasądzenie na jego rzecz renty, której podstawą prawną stanowił art. 446 § 2 zd. 1 kc. Zgodnie z tym przepisem osoba względem, której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego.

Z kolei odpowiedzialność pozwanego wynika z treści art. 822 § 1 kc, przy czym z mocy § 4 tegoż artykułu uprawniony do odszkodowania, w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, może przy tym dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela. Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu odpowiedzialności cywilnej została doprecyzowana ustawą z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.).

W przedmiotowej sprawie bezspornym były okoliczności wypadku z dnia 25.03.2012 r., w tym także 50 % przyczynienie się P. B. do zaistnienia szkody, poprzez niezapięcie pasów bezpieczeństwa. Nie było pomiędzy stronami sporu co do zasady odpowiedzialności pozwanego za skutki wypadku, jak również co do roszczenia o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdyż sporna była jedynie jego wysokość.

Zadośćuczynienie oparte na 446 § 4 kc stanowi rekompensatę poniesionej krzywdy moralnej o niematerialnym charakterze. Art. 446 § 4 kc posługuje się wyrażeniem „odpowiedniej sumy” zadośćuczynienia. Sformułowanie to zawiera już w sobie niemożność dokładnego ustalenia zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, dlatego też ocenianie jej rozmiaru zależne jest od okoliczności konkretnej sprawy. W orzecznictwie przyjmuje się, że na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią tej osoby, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23.04.2013 r., V ACa 30/13, Lex nr 1313281). Niemożliwym jest więc ściśle ustalenie kwoty zadośćuczynienia i to ze względu na charakter szkody jaką jest cierpienie wywołane śmiercią bliskiej osoby, albowiem żadna suma zadośćuczynienia nie jest w stanie zrehabilitować powodów straty wywołanej śmiercią P. B.. Nie kwestionując i nie bagatelizując cierpienia powodów związanych z tym zdarzeniem, należy stwierdzić, że dochodzona przez nich kwota z tytułu zadośćuczynienia jest zbyt wygórowana.

Nie ulega wątpliwości, że kilkuletnia znajomość powódki ze zmarłym P. B. oraz zawarty związek małżeński jednoznacznie świadczą o dużej bliskości emocjonalnej stron. Taki też charakter miały niewątpliwie relacje łączące

zmarłego z synem. Z drugiej jednak strony nie sposób przyjąć, aby łącząca powódkę z mężem więź uczuciowa miała charakter szczególnie nadzwyczajny. Wspólne plany odnośnie prowadzenia działalności rolniczej, dążenia do posiadania kolejnego potomstwa są typowymi pragnieniami także innych małżeństw, a poczucie osamotnienia i pustki po utracie małżonka stanowią naturalną reakcję w tych związkach, które opierają się na wzajemnym uczuciu miłości i zrozumienia. Nie ulega wątpliwości, że śmierć męża była dla niej dotkliwym przeżyciem i skutki tego zdarzenia odczuwa do dziś, lecz nie sposób nie zauważyć, że nie spowodowało to w sferze jej zdrowia psychicznego trwałych następstw. Powódka nie leczyła się psychiatrycznie i nie korzystała z pomocy psychologów. Reakcja żalu i żałoby, która pojawiła się u powódki nie odbiega od typowej reakcji żałoby i jest ona charakterystyczna dla osoby, której małżonek zginął w wyniku nieszczęśliwego wypadku. W przypadku małoletniego powoda na skutek śmierci ojca doszło do zerwania naturalnej więzi rodzinnej łączącej zmarłego z synem. Małoletni powód bezpowrotnie utracił prawo do życia w pełnej rodzinie razem z ojcem. Został pozbawiony możliwości opieki, starań, troski i wychowania przez ojca i to poczucie krzywdy będzie towarzyszyć mu przez najbliższe lata, albowiem nie będzie mógł on liczyć na pomoc ojca w sytuacjach, w których należałoby jej oczekiwać. To poczucie krzywdy nie może być w pełni zrekompensowane, albowiem nikt i nic nie jest w stanie zastąpić dziecka ojca. W świetle doktryny i judykatury wysokość zadośćuczynienia nie może być jednak nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy, ale powinna być – przy uwzględnieniu krzywdy poszkodowanego – utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadającym aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.09.2001 r., III CKN 427/00, Lex nr 52766). Z drugiej strony zadośćuczynienie orzekane na podstawie art. 446 § 4 k.c. powinno mieć charakter kompensacyjny, a więc nie może stanowić zapłaty symbolicznej, ale musi przedstawiać ekonomiczną wartość.

Mając na uwadze powyższe okoliczności i rozważania Sąd uznał, że kwota, która będzie w stanie zrekompensować powodowi powstałą krzywdę powinna wynosić po 80.000 złotych, przy czym z uwagi na 50 % przyczynienie się wynosi ona 40.000 złotych. Świadczenie w tej wysokości będzie dla nich finansowo odczuwalne, a jednocześnie zgodnie z uwagami na stopę życiową społeczeństwa. Ponieważ powodowi wypłacił już zadośćuczynienie w kwotach 15.000 zł dla powódki oraz 12.500 złotych dla małoletniego powoda, to w niniejszej sprawie należało zasądzić na ich rzecz odpowiednio kwoty 25.000 złotych oraz 27.500 złotych.

Powodowie dochodzili nadto przyznania im odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej po śmierci męża i ojca. Pozwany już w toku postępowania likwidacyjnego zakwestionował wypłatę świadczeń z tego tytułu wskazując, że nie zostały one przez powodów wykazane. Przyznanie świadczenia z art. 446 § 3 k.c., ustawodawca uzależnił od znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej uprawnionego do odszkodowania na skutek śmierci poszkodowanego. Polega ono nie tylko na pogorszeniu się obecnej sytuacji materialnej, lecz także na utracie realnej możliwości polepszenia warunków życia. Obejmuje więc także przyszłe szkody majątkowe, często nieuchwytnie lub trudne do obliczenia, niemniej prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 02.12.2009 r., I CSK 149/09, LEX nr 607232). Określając wysokość powyższego odszkodowania, Sąd jest obowiązany wziąć pod uwagę różnicę między stanem, w jakim znaleźli się członkowie rodziny zmarłego po jego śmierci,

a przewidywanym stanem materialnym, gdyby zmarły żył. Pogorszenie sytuacji życiowej polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale także na utracie rzeczywistej możliwości uzyskania stabilnych warunków życiowych oraz ich realnego polepszenia

(tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 27.06.2013 r., I ACa 183/13, Lex nr 1349956). Szkoła w takim rozumieniu niewątpliwie wystąpiła w niniejszej sprawie po stronie powódki oraz małoletniego syna. Zauważyć bowiem należy, że zmarły P. B. razem z żoną oraz synem tworzyli zgodną i prawidłowo funkcjonującą rodzinę, a powódka do chwili obecnej odczuwa stratę męża w codziennym funkcjonowaniu, wynikającą z utraty jego wsparcia, w tym także pomocy finansowej. Zmarły P. B. był jednym z żywicieli rodziny i podstawą materialną funkcjonowania rodziny stanowiły dochody jakie uzyskiwał on w związku z prowadzonym gospodarstwem rolnym oraz z pracy dorywczej. Mąż powódki wiązał z przekazaniem gospodarstwem swoją przyszłość, chciał rozszerzyć prowadzoną działalność rolniczą. Sytuacja ta uległa zmianie wraz ze utratą męża i aktualnie powódka zrezygnowała z kontynuowania powyższych planów. Nie posiada ona dochodów pozwalających jej na poczynienie nakładów na tę działalność, nie

dysponuje również wymaganymi do jej prowadzenia kwalifikacjami. Sytuacje komplikuje konflikt pomiędzy powódką a rodzicami zmarłego męża, którzy dochodzą rozwiązania zawartej umowy dożywocia i odzyskania nieruchomości. W konsekwencji porównując sytuację życiową powódki, sprzed jak i po zdarzeniu, nie sposób stwierdzić, że w jej przypadku nie doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej. Nie ulega wątpliwości, że wskutek śmierci męża, powódka bezpowrotnie utraciła wsparcie w radzeniu sobie z trudnościami życiowymi, z którymi łatwiej byłoby sobie poradzić, gdyby małżonkowie byli ze sobą. Z kolei małoletni powód, nie może już liczyć na materialne wsparcie ze strony ojca i jego późniejszą pomoc w usamodzielnieniu się, zdobyciu wykształcenia czy zawodu. Przy określeniu sumy odszkodowania z tego tytułu Sąd miał na uwadze to, że w art. 446 § 3 kc mowa jest o sytuacji „życiowej”, a nie „majątkowej”, a więc nie powinna być ona kształtowana przez rachunkowe wyliczenie części nieotrzymanych zarobków zmarłego ale uwzględnić należy także utratę świadczeń o charakterze niepoliczalnym takich jak np. współdziałanie zmarłego męża w wykonywaniu obowiązków domowych i wychowawczych.

Sąd kierował się także tym, że stosowne odszkodowanie, o jakim mowa w art. 446 § 3 kc powinno wyrażać się kwotą odczuwalną realnie i stanowić adekwatne przysporzenie zarówno przez uprawnionego, jak i z obiektywnego punktu widzenia. Za taką Sąd uznał kwotę, przy uwzględnieniu 50 % przyczynienia się poszkodowanego, 25.000 złotych dla powódki oraz 20.000 zł dla małoletniego powoda.

Łącznie z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz odszkodowania z powodu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej, Sąd przyznał powódce kwotę 50.000 złotych, a małoletniemu powodowi kwotę 47.500 złotych.

Odsetki od powyższych kwot Sąd zasądził od dnia 31.05.2012 roku, kierując się art. 481 § 1 i 2 k.c oraz treścią art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003r o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152) zgodnie z którym zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie lub w terminie 14 dni licząc od dnia, gdy przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie okoliczności było możliwe (także art. 817 § 1 i 2 k.c.). Powodowie domagali się od pozwanego wypłaty zadośćuczynienia w zgłoszeniu szkody otrzymanym przez pozwanego w dniu 30.04.2012 r.

W przypadku małoletniego powoda dodatkowym roszczeniem było żądanie przyznania na jego rzecz renty, a jego podstawę prawną stanowi art. 446 § 2 kc. Przepis

ten uzależnia skuteczne domaganie się zasądzenia renty od istnienia obowiązku alimentacyjnego po stronie osoby zmarłej, jej możliwości zarobkowych i majątkowych oraz zakresu potrzeb uprawnionego. Renta ma charakter odszkodowawczy, stanowi wynagrodzenie straty, jakiej doznała osoba uprawniona do alimentacji przez niemożność uzyskania świadczenia zezwalającego na zaspokojenie jej wszystkich potrzeb. Zmierza zatem do restytucji, w granicach możliwych do zrealizowania, stanu rzeczy, jaki istniał w chwili zdarzenia wywołującego szkodę. Przy ustalaniu zakresu zobowiązania zmarłego, który był obciążony obowiązkiem alimentacyjnym, sąd musi dokonać oceny nie tylko rzeczywiście uzyskiwanych przez niego dochodów, ale jego możliwości zarobkowych. Wyznaczenie tych możliwości powinno być oparte na realnych podstawach, przemawiających za tym, że z dużym stopniem prawdopodobieństwa zmarły osiągnąłby oznaczone dochody (wyrok Sądu Najwyższego z 25.11.2010 r., I CSK 702/09, Lex nr 688668). Ustalenia poczynione w przedmiotowej sprawie wskazują, że dochody zmarłego męża wynikające z pracy w gospodarstwie rolnym oraz pracy dorywczej, w sytuacji braku podejmowania pracy ze strony powódki, były materialną podstawą funkcjonowania rodziny. Aktywność zawodowa P. B. koncentrowała się na prowadzeniu działalności rolniczej

i specyfika tego rodzaju działalności, utrudnia określenie osiąganych przez niego dochodów w stałym, miesięcznym stosunku. Z materiału dowodowego wynika, że w okresie poprzedzającym wypadek dochód roczny z gospodarstwa wyniósł 25.938,99 zł, przy czym jeszcze w trakcie małżeństwa sprzedał on ok. 5 szt bydła, za kwotę ok. 4-5 tysięcy złotych i planował rozwinąć hodowlę bydła, dążąc do tego, aby w każdym miesiącu sprzedawać jedną jej sztukę. Ponadto osiągał on dochody wynoszące ok. 500-600 zł miesięcznie z tytułu prac dorywczych. Potrzeby małoletniego powoda z uwagi na jego wiek aktualnie związane są przede wszystkim z kosztami na jego utrzymanie tj. wyżywieniem, ubiorem,

zakupem zabawek i są typowymi dla dziecka w wieku 2-3 lat. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności oraz fakt, że powódka w dalszym ciągu pozostaje bez pracy i zajmuje się małoletnim powodem a zatem realizuje ona przede wszystkim niematerialny wymiar obowiązku alimentacyjnego, Sąd przyjął, iż mogłaby liczyć na wsparcie finansowe ze strony jej zmarłego męża kwotą 500 zł miesięcznie. Sąd przy ustalaniu tej wysokości renty brał pod uwagę hipotetyczną wysokość świadczeń alimentacyjnych, do jakich byłby zobowiązany zmarły uwzględniając jego zakres kwalifikacji zawodowych, stosunkowy młody wiek oraz perspektywę dalszego prowadzenia gospodarstwa rolnego. Jednakże z uwagi na 50 % przyczynienie się powoda do skutków wypadku należna małoletniemu renta wynosi 250 złotych. Termin początkowy powstania prawa do renty z art. 446 § 2 kc i odpowiadający mu moment powstania zobowiązania do jej świadczenia osoby odpowiedzialnej wyznacza chwila powstania szkody, to jest chwila, gdy z powodu śmierci zobowiązanego do alimentacji, przestaje on świadczyć alimenty na rzecz uprawnionego. W sytuacji małoletniego powoda należy się ona od kwietnia 2012 r. i za okres do dnia wyrokowania tj. maja 2014 r. należałaby się ona powodowi w łącznej kwocie 13.000 złotych, jednakże z powodu przyczynienia się ojca powoda do szkody tytułem skapitalizowanej renty zasądzono kwotę 6.500 złotych.

O odsetkach ustawowych od powyższej kwoty Sąd orzekł mając na uwadze powołany wyżej art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003r o ubezpieczeniach obowiązkowych(...). Roszczenie z tytułu renty zostało zgłoszone dopiero w pozwie, który został doręczony stronie pozwanej w dniu 8.04.2013 r. i miała ona 30 dni na ustosunkowanie się do tego żądania. Wobec braku jego uwzględnienia, odsetki ustawowe należą się od dnia 9.05.2013 r. Z kolei w przypadku renty bieżącej w kwocie 250 złotych odsetki ustawowe należą się powodowi od dnia 1.06.2014 r.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo jako nadmiernie wygórowane.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc i zniósł je wzajemnie pomiędzy stronami, uznając, że wydatki stron z tego tytułu były jednakowe. Sąd nie znalazł podstaw aby uznać, iż dla każdego z powodów należy się zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 7.200 złotych. Niniejsza sprawa nie była szczególnie skomplikowana pod względem faktycznym i prawnym, a reprezentujący powodów pełnomocnik jest podmiotem wyspecjalizowanym w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych. O kosztach sądowych Sąd orzekł zgodnie z art. 98 kpc i art. 100 kpc. Powodowie dochodzi roszczeń na ogólną kwotę 291.100 złotych, a ostatecznie otrzymali kwotę 107.000 zł, tym samym niniejszy proces wygrali w 37 %. Na powstałe w toku procesu koszty sądowe składała się opłata sądowa od pozwu w wysokości 14.550 złotych oraz wydatki na opinię biegłych w wysokości 575,54 złotych. Pozwany w stosunku w jakim przegrał niniejszy proces winien ponieść powyższe koszty tj. w wysokości 5597 złotych. O kosztach sądowych należnych od powódki Sąd orzekł kierując się treścią art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) uznając, że jej trudna sytuacja materialna, brak posiadania stałych dochodów i konieczność utrzymania małoletniego syna uzasadniają odstąpienie jej od obciążania pozostałymi nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

SSO Angelika Lewandowska